

Evharistični kongres kot zaveza

Jakob Kolarič v znamenitem življenjepisu škofa Rožmana zaključil opis dogajanja okrog evharističnega kongresa iz leta 1935 s prikazom kasnejših odmevov na ta ključni izraz naše predvojne religioznosti. Med njimi navede Rožmanovo pridigo iz leta 1955, v kateri se je spominjal kongresa dvajset let kasneje v luči neznanskih dogodkov, ki so se vmes pripetili slovenskemu narodu: *“Spomine obhajamo te dni, žalostne in vesele. – Pred desetimi leti v mesecu juniju: Smrt je pokosila še nedozorelo setev, do 10.000 mladcev. – Pred dvajsetimi leti: 28.-30. junija evharistični kongres v Ljubljani. (...) Evharistična miselnost in evharistična praksa sta nas usposobili za to težko šolo. Bog je dopustil, da so nas brezbožne sile preskušale, ali smo iz odpornega jekla ali le iz rahlega testa.”* V tej trdi preizkušnji, kot takoj zatem pribije življenjepisec, je naš narod pokazal, da je vzel evharistijo zares: pokazal je, *“da je iz odpornega jekla”*.¹

S tem pogledom nazaj sta škof Rožman in njegov življenjepisec izrisala bistveno vsebino ljubljanskega evharističnega kongresa: bil je zaveza, bil je javna obljuba zvestobe evharističnemu Kralju, bil je priprava na mučeništvo. Kakor pravi namreč dalje Kolarič, povzemajoč Rožmanov povojni pogled na kongres: *“Velik del tiste mladine, ki je na praznik prvakov apostolov dopoldne na Stadionu izjavila Jezusu v sv. hostiji: ‘Ti si Kristus, Sin živega Boga!’ in rajši darovala svoje življenje kot da bi od te vere odpadla, in dolge vrste mučencev iz števila tistih mož in fantov, ki jih je škof Rožman v oni čudoviti evharistični noči na Stadionu s prisego zvestobe priklenil na Kristusa za vedno, to so veliki vidni in izredni sadovi evharističnega kongresa.”*²

Ko se bomo junija letos, 75 let kasneje, zopet zbrali na evharističnem kongresu, bomo poleg omenjenih krvavih sadov kongresa in ostalih tedanjih pobožnosti (med katerimi izstopa prav posebej lik Lojzeta Grozdeta, ki naj bi bil na kongresu tudi ustrezno ovrednoten), s pogledom nazaj uzrli tudi sadove teh krvavih sadov, v katere je škof Rožman globoko verjel in upal, a mu jih kot nekakšnemu slovenskemu Mojzesu ni bilo dano ugledati v tem življenju: slovensko državnost, slovensko svobodo. Naše leto '91 je namreč bilo tako čudežno leto, da je težko misliti, da nam ga niso izprosili s svojo krvjo in s svojo stanovitnostjo v veri mučenci komunizma.

Ko se bomo torej 13. junija zopet zbrali na evharističnem kongresu, se bomo zbrali tam zato, da znova zavestno in javno prevzamemo to dediščino zvestobe, to dediščino pobožnosti, mučeništva in zmage. Pa seveda ne le zato, da se zahvaljujemo za vse veliko, kar nam je bilo dano, pač pa tudi zato, da obnovimo zavezo našega naroda z evharističnim Zveličarjem, ki naj nas utrdi za bodoče preizkušnje.

Ob teh ugotovitvah pa se ni mogoče oginiti vtisu, da dobršnemu delu naše katoliške sredine dediščina, o kateri tu govorimo, deluje nekako oddaljeno, zastarelo ali morda celo tuje.

Pri tem se navajajo običajno sledeče misli:

- 1) da so bile prireditve, kot je bil evharistični kongres leta 1935, v svoji manifestativnosti izraz pretirane politizacije katolištva, tj. tistega, čemur se običajno reče klerikalizem (ali čemur nekateri celo pravijo “militantno katolištvo”), in da v toliko te dediščine ne kaže obnavljati;

- 2) da so bile tovrstne prireditve smiselne v predvojnem obdobju, ko je človeštvo slutilo, da prihajajo težki časi za vero, ne pa danes, ko se zdi preganjanje Cerkve zelo oddaljena opcija;
- 3) da so se tovrstne prireditve in pobožnosti, ki jih je zlasti promoviral škof Rožman, izkazale kot neučinkovite, saj niso pripeljale do zgodovinsko preverljivih učinkov, prej so se izkazale kot nekakšen "opij za ljudstvo", saj so odvrčale ljudi od ukvarjanja z realnimi problemi, kot je bila tedaj recimo komunistična grožnja, ki bi jo bilo treba za tretji predvsem s silo in ne z molitvami.

Najpogostejši pomislek je seveda prvi izmed navedenih. Se pa njegova neutemeljenost izkaže ravno ob tretjem očitku, ki je sicer manj pogost, a nič manj upoštevanja vreden. Skratka, očitek o pretirani politiziranosti prireditev, kot je bil evharistični kongres, ni na mestu, saj so bile to prireditve izrazito religioznega značaja, ki so merile daleč predvsem na nadnaravni učinek in ne na političnega. Merile so, kot smo videli, zlasti na mučeništvo, ki pomeni sicer zmago v nadnaravnem, v političnem in zgodovinskem smislu pa poraz. Manifestativnost, javnost teh prireditev prav tako ni imela političnega namena in niti političnega učinka, pač pa je prej merila na (zopet mučeniški) pogum, da s svojim katoliškim stališčem stopiš pred javnost in s tem pred dokaj zanesljivi javni linč. Ta linč javnosti je bil možen ali celo verjeten že v času prvega evharističnega kongresa na Slovenskem, ko je bila Slovenija večinoma še katoliška. Pri letošnjem kongresu, v sedanji razkristjanjeni Sloveniji, bo ta linč neizogiben. A se ga ne smemo bati, saj spada k bistvu kongresa in k bistvu krščanstva. Je naša udeležенost na Kristusovem križu, preko katerega soodrešujemo našo ubogo, z grehom zamazano zemljo.

Ni pa res, in to spodbija tretji ugovor, da izrazito nadnaravni značaj teh prireditev ne

bi imel posredno zgodovinskega, političnega učinka. Prej smo omenili leto '91 kot prisluženo z mučeniško krvjo. Na sploh bi lahko rekli, da je nagibanje človekove volje, tj. pridobivanje ljudi za določeno stvar (kar je bistvo politike), bolj stvar nadnaravnih kot pa naravnih vzgibov³, ali kakor koncizno pove Grozdetov življenjepisec: "*Zveličar je odrešil svet z molitvijo, z zgledom, a predvsem z žrtvijo, s križem. Njegovi učenci zato ne bodo mogli iti po drugi poti ali delati po drugačni metodi, pa naj bodo kjer koli ali kadar koli. Vedno bodo morali postaviti križ na vrh vseh sredstev apostolata.*"⁴ Ali kakor lapidarno pove Grozde sam v svojem dnevniku: "*Z žrtvami se osvajajo duše za Kristusa.*"⁵ Kar seveda ne pomeni, da lahko nadnaravna sredstva povsem nadomestijo naravna, saj kot pravi znano tomistično načelo: "*Gratia non destruit naturam, sed supponit et perficit eam.*"⁶ Tudi škof Rožman ni zavračal uporabe oborožene sile v obrambi pred komunizmom in videti je, da je bila v tem njegova odločitev tudi nadnaravno potrjena skozi oni znameniti mistični dogodek z lučjo, ki ga je škof doživel leta 1957 v Fatimi.⁷

Tudi sicer se zdi, da je fatimsko preroško dogajanje ključno za razumevanje Rožmanove pastoralne dejavnosti,⁸ v katero se ravno tako umešča ljubljanski evharistični kongres. Fatimska Marijina prikazovanja namreč (kakor tudi večina Božjih sporočil v zgodovini) na posebej izrazit način poudarjajo zgodovinsko učinkovitost nadnaravnih sredstev molitve, žrtev in pokore. Ob tem pa se zdi, da je v ozadju zadržkov do letošnjega evharističnega kongresa, ki jih je tu pa tam slišati, ravno pomanjkanje vere v takšno zgodovinsko učinkovitost nadnaravnih sredstev pri današnjem slovenskem katoličanu. Zato je verjetno marsikomu vendarle težko sprejeti, da je svoboda, ki jo danes uživamo, sad pobožnosti in mučeniške krvi rodov predvojnih katoličanov. Zato težko sprejme in prevzame njihovo dediščino, vključno z idejo

kongresa samega. Posledično zaradi istega pomanjkanja vere v zgodovinskost, inkarniranost nadnarave ne vidi, kako bo lahko letošnji evharistični kongres pripomogel k utrditvi naše še zelo neoglajene in levim totalitarnim zamislim odprte demokracije.

Tako prepričanje o zgodovinski neučinkovitosti vere ni samo problem za naše dožemanje letošnjega evharističnega kongresa, pač pa vodi slovenskega vernika v zanj značilno nezanimanje za zgodovino. Zanj je namreč značilno, da vero dojema izključno kot stvar intimne in s tem sicer časovne, a obenem nezgodovinske razsežnosti, saj je zgodovina čas, kot ga doživlja skupnost, ki ji pripadam, in ne le čas, kot ga doživljam sam.⁹ Tako pa se sodobni vernik zapira v trdovraten apolitični intimizem, ki se povsem preverljivo kaže v nedavnem neuspehu katoličanov na volitvah. Skepsa glede evharističnega kongresa je tako v tesni povezavi z impotenco slovenskega katoličana, da bi prispeval k odpravi omenjenih velikih pomanjkljivosti naše samostojnosti in svobode, prislužene ravno s prvim evharističnim kongresom in njegovimi nadnaravnimi učinki.

Pomanjkanje vere v zgodovinotvornost nadnarave ter posledična skepsa do kongresa pa je v tesni povezavi še z eno ključno značilnostjo sedanje slovenske vernosti: z njeno feminizacijo. K tej strukturi spadajoča apolitičnost in intimizem, o katerih smo govorili, namreč vodita sodobnega slovenskega moškega vernika v simbolno kastracijo. Predvojni moški vernik pa je bil z Rožmanovimi pastoralnimi zamislimi, kot je bil evharistični kongres (in zlasti z njim povezano pobožnostjo postavljanja "evharističnih križev"), ravno močno potrjen v svoji identiteti, saj je bila značilno moška nadarjenost za organizacijo, za strumnost, za konfrontacijo v njem ustrezno valorizirana. Kakor pravi Kolarič, se je v tem Rožman izkazal ne le za velikega apostola moške pobožnosti, pač pa tudi za ve-

likega poznavalca slovenske psihe,¹⁰ ki prerada odpada od vzravnane stanovitnosti in vztrajnosti slovenskega narodnega značaja¹¹ v povečen matriarhalni kompleks cankarjanskega tipa. Za slednjega pa vemo, da v današnjem slovenskem katolištvu vse preveč cveti.

Če sedaj preidemo še k zadnjemu (a drugemu po zaporedju) izmed zgoraj navedenih ugovorov, je treba reči, da sodobni svet "diktature relativizma" ne obeta nič manj težkih preizkušenj za vero, kot jih je pred vojno svet "diktature proletariata". Če imamo namreč pred seboj dejstvo, da je temeljni spopad, ki se dogaja v svetu, nadnaravnega značaja, da je spopad za duše, spopad med vero in nevero, potem bi se reklo, da je današnji svet mehkega, komercializiranega brezboštva nevarnejši za vero kot pa svet odkrito totalitarnega, borbenega brezboštva. Zdi se, da se je brezboštvo samo pomaknilo iz nekdanje avtoritarne v sedanjo permissivno obliko, ker je uvidelo, da se le v tej obliki lahko zares prikupe in s tem v polnosti razmahne. Če pa imamo dalje pred seboj, da se je evropski postkomunistični svet, v katerem živimo, rodil ravno skozi mehki, relativističen prehod "žametne revolucije", tj. skozi prehod v demokracijo brez jasne obsodbe komunizma kot skrajne oblike sistemiziranega zločina, je na dlani, da se ne nahajamo le pred nevarnostjo diktature relativizma v smislu razkrajajočega vrednostnega anarhizma, pač pa tudi v smislu anarhizma, ki sistemsko vodi k "žametnemu povratku" v diktaturo. Kitajskega tipa recimo. Vse bolj odkrito totalitarno obnašanje slovenske levice v tem mandatu, še prav posebej pa v zadnjih mesecih, se zdi vnebovpijoč primer tovrstnega poskusa takšnega "žametnega povratka". Zavezanost te iste levice protinaravnemu spolnemu škandalu, ki je v zadnjem času pretresel slovensko javnost, kaže na omenjeno neločljivost tega povratka diktature in skrajnega moralnega relativizma sodobnosti.

Evharistični kongres je torej tu zlasti za to, da nas zaveže z dediščino svetosti, ki nam je bila dana, in da nas v njeni moči utrdi pred temi novimi, deloma trenutno manj opaznimi, a zato tem bolj nevarnimi preizkušnjami za vero. Evharistija, ki je središče kongresa, je namreč naša nepreklicna zaveza z Jezusom in še več kot to: v njej, kakor je prav posebej poudarjal škof Rožman v času prvega evharističnega kongresa, se Jezus združi z nami, tako da lahko izrečemo skupaj s sv. Pavlom "*Ne živim več jaz, ampak Kristus živi v meni*" (Gal 2, 20).¹² Molimo za to, da bo s pomočjo evharističnega kongresa ta stavek znova postal resničen tudi za slovenskega vernika.

Poleg poziva k molitvi naj na koncu dodam še poziv k dejanjem. Ali ne bi bilo namreč primerno, da bi slovenske župnije v pripravi na evharistični kongres (ali pa tudi, če to ne bi šlo, kot odmev nanj) začele zopet postavljati na vidnejši vzpetini v župniji evharistične križe, kakor že pred 75 leti? Ali ne bi bilo to lepo, jasno in nedvoumno znamenje, da se slovenski katoličan vrača k svojim zdravim koreninam in tako končno vstaja iz totalitarnih katakomb? Ali ne bi bilo to Znamenje (ki se mu bo nasprotovalo) edi-

ni primerni, konkretni pečat na zavezi, ki jo sklepamo z našim Kraljem na evharističnem kongresu?

1. J. Kolarič, *Škof Rožman*, II. zv., Celovec 1970, str. 367.
2. Prav tam, str. 370.
3. Teza o odvisnosti politike od nadnaravne moči deluje nekoliko nerealistično, zato bi na tem mestu napotil na španskega političnega filozofa Juana Donosa Cortésa, ključnega avtorja tradicionalistične usmeritve, na katerega smo že opozorili v naši reviji s prispevki T. Simčiča o katolištvu v 19. st., pa tudi znotraj nedavnega tematskega bloka o škofu Rožmanu. Donoso je namreč znan po svojem realizmu, ki že meji na pesimizem. Tezo o političnem učinku nadnarave v takšni že kar "realnopolitični" luči mojstrsko prikazuje v svojem *Ensayo sobre el catolicismo, el liberalismo y el socialismo*, I, 5-7.
4. A. Strle – T. Pleško, *Osmošolec iz Vodol*, Ljubljana 2001, str. 71.
5. Prav tam.
6. Prim. *Summa theologiae*, I, q. 1, a. 8, ad 2.
7. J. Kolarič, n. d., III. zv., Celovec 1977, str. 558 sl., 564.
8. Prim. Prav tam, str. 558.
9. Prim. M. Heidegger, *Bit in čas*, Ljubljana 1997, str. 519-520.
10. Prim. J. Kolarič, n. d., II. zv., str. 352, 354, 356.
11. O tem prim. I. Kerže, *Začetek slovenske filozofije*, Ljubljana 2008.
12. Prim. J. Kolarič, n. d., II. zv., str. 343.

O avtorici likovne opreme

CECILIJA ERIKA GRBEC se je rodila leta 1977 v Buenos Airesu v Argentini. Do svojega 13. leta je živela v Boliviji. Leta 1994 je končala srednjo šolo v Insitituto Santa Rosa de Lima v Buenos Airesu, 1998. pa je diplomirala iz likovne umetnosti s specializacijo v risanju in slikanju v Consudec, Buenos Aires. V letih 2000/01 se je izpopolnjevala v izdelovanju mozaikov pri profesorju Juanu Joseju Bayonu. Svoje študijsko delo je dopolnjevala tudi z poučevanjem na osnovni in sredni šoli. Razstavljala je v Argentini (Buenos Aires, Bariloche, Villa la Angostura), Sloveniji (Logatec, Ljubljana, Mengeš, Žužemberk), Avstriji, Belgiji in Italiji.